

РЕЦЕНЗИЯ

**от доц.д-р Таня Панайотова Градинарова,
доцент по граждански процес в ЮФ на РУ „Ангел Кънчев“
член на научното жури за защита на дисертационния труд на**

Димитър Михайлов Иванов

докторант на самостоятелна подготовка

към катедра „Гражданскоправни науки“

на Юридически факултет

на Софийски университет „Св. Климент Охридски“

на тема

„ОСОБЕНИЯТ ЗАЛОГ В БЪЛГАРСКОТО ПРАВО“

за придобиване на образователната и научна степен „ДОКТОР“

**по професионално направление 3.6.Право (Гражданско и
семеино право)**

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Със заповед № РД 38-436/22.06.2016 г. на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ съм определена за член на научното жури за защита на дисертационния труд на **Димитър Михайлов Иванов** на тема **„Особеният залог в българското право“** за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление **3.6. „Право“ (Гражданско и семеино право).**

I. Данни за дисертационния труд и дисертанта.

1. Представеният за защита дисертационен труд „Особеният залог в българското право“ от Димитър Михайлов Иванов представлява първото

цялостно и систематизирано научно изследване българската правна литература на интердисциплинарните проблеми относно същността, учредяването и действието на особения залог като правен институт и на способите за изпълнение върху заложеното имущество. Избраната тема има актуален характер поради засиленото използване на изследвания институт в търговския и оборот, както и теоретичните и практически проблеми, които се поставят при прилагането му, за които свидетелства висящото пред съдиите от Общото събрание на Гражданската и Търговска колегия на ВКС тълкувателно дело № 1/2015 г. образувано по противоречива съдебна практика по прилагането на разпоредби от Закона за особените залози (ЗОЗ). Трудът отговаря на критериите за дисертабилност и дава възможност за принос в правото. Съчинението представлява интерес не само от теоретично гледище, но има и практическо значение, като е полезно за бъдещото развитие на съдебната практика.

2. Професионалната биография на Димитър Михайлов Иванов показва траен интерес към научните изследвания в областта на търговското и гражданско право, както и гражданския процес.

Дисертантът е магистър по право на ЮФ при Бургаския свободен университет от 2011 г. След завършване на висшето си образование до 01.05.1997 г. заема последователно длъжностите на юрисконсулт към „Агенция за събиране на финансови задължения” ООД и към частен съдебен изпълнител Делян Николов – гр. Бургас, като осъществява тази дейност и до момента. От 2015 г. е съдебен заседател по наказателни дела в Бургаския районен съд.

От 2013 г. дисертантът публикува статии в областта на гражданското и търговско право и гражданския процес.

3. Представеният автореферат в обем от 39 страници и справка за приносите обективно отразяват съдържанието на труда и основните научни постижения. В началото на автореферата е посочена методологическата основа на изследването, при която са използвани дедуктивният, системен, историко-правен и сравнително-правен метод на анализ (с. 5). Дисертантът има 15 публикации по темата на дисертацията, конкретно посочени в заключителната част на автореферата (с.38-39).

Настоящият дисертационен труд е резултат от работата на Димитър Михайлов Иванов като докторант на самостоятелна подготовка в катедрата по „Гражданскоправни науки“ при ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“ с научен ръководител проф. д-р Иван Русчев.

II. Обща оценка на дисертационния труд.

1. Представеният за защита дисертационен труд е в обем от 254 страници, обхваща цитирана литература от общо 150 заглавия, от които 135 на български и 15 на чужди езици. В структурно отношение съдържа увод, пет глави и заключение, в което са систематизирани основните изводи и предложения за усъвършенстване на правната уредба. В увода авторът е очертал актуалността на темата и предмета на изследване, определил е неговите цели, като изрично е посочил, че предмет на анализ и изводи в монографичния труд са само най-значимите и широко приложими аспекти на особения залог като вид обезпечение. Постигната е основната задача на този раздел от работата – да посочи обхвата на проблемите, които ще бъдат разглеждани и да определи основните цели на дисертацията : изясняване същността на изследвания институт като особено обезпечително средство, на базата на историко-правно и сравнително-правно проучване, да анализира характера на производството по изпълнение върху заложено имущество, развитието му и исковете,

свързани с него, както и да формулира предложения за решаване на множеството проблеми, които то поставя. Изложението следва класическия подход при изследване на обособен правен институт. Първата глава, озаглавена *„Същност и характеристика на особения залог. Сключване на договора. Отделни видове залози. Противопоставимост спрямо трети лица“* е посветена на историческото развитие и сравнително-правен преглед на договора за залог, изясняването на понятието и същността на особения залог като търговско-правен способ за обезпечаване на вземания и сключването на договора за неговото учредяване. Изследвани са подробно неговия предмет, възможни обекти, съдържание, страни, както и отделните видове особени залози. Изложението завършва с очертаване проблематиката на противопоставимостта на заложеното право като вид обезпечение спрямо права на трети лица, включително анализ на действието на вписване на особения залог. Втората глава със заглавие *„Устройство и видове вписвания в Централния регистър на особените залози. Първични и вторични вписвания. Отказ от вписване“* съдържа виждането и изводите на автора относно правния статут и функции на посоченото юридическо лице, естеството на разпорежданията за вписване и отказ на неговия директор, производството по защита срещу постановен отказ от вписване, както и видовете вписвания, уредени в глава VI на ЗОЗ. Глава трета е посветена на същността и отличителните черти на изпълнението по реда на ЗОЗ, неговото развитие, статута и функциите на депозитаря, възможностите за предприемане на действия от частния съдебен изпълнител в хода на производството след възлагане от заложния кредитор. Изследването в тази част завършва с анализ на проблемите на трансформацията на заложеното право. В четвъртата глава се разглеждат исковите производства, свързани със защита на заложеното право от заложния кредитор, защита правата на присъединените кредитори по ЗОЗ,

както и спецификите на заповедното производство в обхвата на прилагане на ЗОЗ. Петата глава е посветена на конкуренцията в приложното поле на изпълнението по реда на ЗОЗ и други извънсъдебни и съдебни производства за принудително изпълнение на частно-правни и публично-правни вземания, както и на недействителността и погасяването на заложеното право. Заключителната част на дисертационния труд систематизира основните научни изводи и приноси на автора. Изградената структура съответства на поставените научни задачи и създава прегледност на изложението, което позволява лесно търсене и намиране на конкретното изложение по отделни проблеми.

Дисертационният труд е представен във вид и притежава обем, отговарящи на изискванията на катедра „ Гражданскоправни науки“ на ЮФ при СУ „Св. Климент Охридски“ , а съдържанието му съответства изцяло на условията на чл. 66 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. Авторефератът на дисертацията отговаря на научните изисквания и коректно отразява съдържанието на разработката.

2. Представеният дисертационен труд съдържа общи достойнства, научни и научно-приложни резултати с приносен характер.

2.1. Той разкрива задълбочени теоретични познания по темата и познаване на правната уредба у нас. Авторът е използвал добър научен апарат, а трудът съдържа коректна полемика и анализиране на различните становища в теорията, с умение за извеждане и обосноваване на поддържаните научни тези, достатъчно аргументирани – както когато с тях се изразява съгласие с утвърдени становища, така и когато се обосновава отклонение от тях и собствено виждане.

2.2. Изложението представя в логическа последователност цялостно изследване на поставената тема, с добър баланс в акцентите на разглежданата проблематика. Стилът на автора е точен, анализът в по-голямата част на разработката е достатъчен, изложението е построено на добър правен език и постига убеждаващо въздействие върху читателя. Общото впечатление от прочита на труда води до извод за наличие на умение у автора за самостоятелно мислене и творчески подход при извеждане и защитаване на теоретични и теоретико-приложни тези.

2.3. Дисертантът използва с лекота общонаучните дедуктивен, исторически и критично-аналитичен метод на изследване и с необходимата вещина и чувство за баланс прилага научните методи за тълкуване на законовите разпоредби, както и способите за преодоляване на празнини в гражданския закон.

III. Научни приноси.

Дисертационният труд съдържа и редица конкретни научни достойнства и приноси, по-значимите от които са:

1. Разработката представлява първото цялостно монографично изследване, посветено на интердисциплинарните проблеми на същността, учредяването и действието на особения залог, както и способите за изпълнение върху заложеното имущество. Изследваната тема изисква задълбочени материално-правни и процесуални познания, както и научна смелост, които авторът показва в представеното съчинение.

2. Подробно и аргументирано е изложението, посветено на характера и същността на договора за особен залог и неговата обезпечителна същност (с. 25-34), неговия предмет и възможни обекти, субекти и съдържание (с.34-59). След коректна полемика със застъпваните

теоретични виждания дисертантът обосновава защитата си за същността на изследвания институт и неговите съществени черти. Напълно методично след определянето му следва изложение на отделните видове залози по ЗОЗ, в което проличава умението на дисертанта за аналитично и систематично мислене, особено при анализа и изводите за обхвата на разпоредбата на чл. 32, ал.5 ЗОЗ (с. 59-117).

3. Анализът на оповестително-защитното действие на вписването на договора за особен залог и правната му същност (с.117-125), както и на видове вписвания в регистъра – първични и вторични и взаимодействието между тях (с. 130- 133), е убедителен. Сполучливо е обстоятелството и нагледно изследване на момента на възникване на противопоставимостта на всеки отделен вид залог спрямо правата на трети лица (с.118-121).

4. Теоретичен принос има в очертаване на естеството на изпълнението по реда на ЗОЗ и в обосноваване на неговите съществени черти (с.139-142), в контекста на други производства за принудително изпълнение на частно-правни и публично-правни притезания. Логично е направен изводът за неговия характер като особено извънсъдебно изпълнение. Интересен е подходът при разглеждане на неговия фактически състав, времеви предели, качествената характеристика на процесуалните действия, които го образуват и правните последици на началното му действие – вписването на пристъпване към изпълнение (с. 142 -152). Достатъчно аргументирана е тезата за необходимост от ново вписване след изтичане на шестмесечния срок като условие за легитимация на заложния кредитор (с. 146-148), в обосноваването на която проличава способността на автора за коректна полемика с изразените теоретични виждания и самостоятелно аналитично мислене.

5. Анализът на продажбата като извънсъдебен способ за осребряване на заложеното имущество и отликите му от други сходни институти на продан е задълбочен, с добре балансирани акценти на изследваната

проблематика (с. 158- 166). Макар лично да не споделям изразеното от дисертанта становище, отричащо изцяло публичния характер на проданта по реда на ЗОЗ, не мога да не изтъкна като положителни страни логически построеното в тази част изложение, аргументиращо застъпването от него теза, умението на автора да полемизира и проявява самостоятелно мислене, с творчески подход към анализирания в тази част на труда институт. Интересна и новаторска е частта, посветена на полемиката по въпроса за допустимостта на придобиване на заложеното имущество от кредитора в производството по продан по реда на ЗОЗ и обосноваването отрицателно становище от автора по него (с. 170).

6. Приноси моменти съдържа изследването относно: критериите за определяне дължимата грижа от зложния кредитор при подготовка и извършване на проданта по реда на ЗОЗ (с. 166-168); фактическия състав за реализиране на неговата отговорност (с.169); действието на приключилата продан спрямо вписани обезпечителни права и вещни тежести (с. 171-173); правната природа на сделките, извършени от залогодателя със зложено имущество извън обхвата на обичайната му дейност без съгласие на зложния кредитор, както и след вписване пристъпване към изпълнение (с. 173-180).

7. Особено последователна, креативна и с приноси моменти е разработката при изследване естеството на продажбата на зложено имущество, извършвана от частен съдебен изпълнител, приложимата към нея процедура, правното положение на изпълнителния орган и задълбочено обосноваване изводи на дисертанта за запазване на извънсъдебния характер на проданта, които следва да бъдат подкрепени (с.188-196).

8. Научен принос се съдържа и в аргументацията на голяма част от направените предложения *de lege ferenda* от дисертанта.

IV. Критични бележки и препоръки. По представения дисертационен труд могат да бъдат направени и някои препоръки, които не засягат научните му достойнства, но биха могли да послужат на автора за неговото усъвършенстване с цел подготовка на бъдещото му издаване:

1. На известни места в изложението се съдържат несистематично отнесени части, които не съответстват на определения в конкретния структурен раздел предмет на изследване. Като пример мога да посоча разглеждането на част от проблематиката на пристъпването към изпълнение и продажбата на заложи димижи вещи, както и предаването на заложиото имущество по реда на чл.521 ГПК към отделните видове особени залози (с. 60 -67); отнасянето на техническите подробности на вписването на договорите за особен залог на вземания към тази част на работата (с. 69-70), както и проблематиката на продажбата на ценни книжа (с. 87-89), на изпълнение върху дялове в търговски дружества (с. 91-94) и др.

2. Изложението в глава втора, § 1, посветено на административното устройство на Централния регистър на особени залози (с.126-130), по мое мнение се отклонява от предмета на изследване. То има само информационно, но не и правно относимо значение за анализирания институт. С информационен и коментарен, а не изследователски характер е и частта от работата, разглеждаща правния статут и правомощията на депозитаря при изпълнение по реда на ЗОЗ (с. 181-188), както и изложението относно процедурата по издаване на заповед за изпълнение въз основа на извлечение от регистъра на особени залози за вписано обезпечение и пристъпване към изпълнение по чл. 417, т.4 ГПК (с. 207-209).

3. На определени места в дисертационния труд авторът е допуснал някои повторения в изложението: за задълженията на залогодателя

(предмет на разглеждане на с. 56-59 и отново при мерките за запазване на заложеното имущество на с. 152-153); за правните възможности на заложния кредитор да пристъпи към изпълнение върху заложените движими вещи и хипотезите в тази връзка (изложение на с. 61-64 и на с. 155-156).

4. Не е особено разгърната интересната проблематика за трансформиране на заложното право с продажбата на заложената вещ (с. 196-201). По нея е натрупана богата съдебна практика, чийто анализ и възможни теоретични изводи от него не са намерили отражение в дисертационния труд. Твърде лаконично и схематично са разгледани сложните проблеми на конкуренцията между особеното извънсъдебно изпълнение по реда на ЗОЗ и производството за индивидуално принудително изпълнение (с. 211-220).

5. Доколкото значимостта и актуалността на дисертационния труд се определят и от практическата му насоченост, си позволявам да оценя като недостатък на разработката липсата на задълбочено изследване и становище на автора по противоречиво разрешаваните в съдебната практика въпроси в обхвата на ЗОЗ, по които е образувано и висящо тълк.дело № 1/2015 г. пред ОСГТК на ВКС.

V. Заключение.

За защита е представено цялостно и задълбочено научно изследване в българската правна литература на интердисциплинарните проблеми относно същността, учредяването и действието на особения залог като правен институт и на способите за изпълнение върху заложеното имущество. Дисертационният труд отговаря на изискванията, предвидени в чл. 6 от Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗАРСБ), на Правилника за прилагане на ЗРАСБ и на Правилника

за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“, тъй като отразява задълбочените теоретични познания на автора по специалността, разкрива способностите му за самостоятелно научно мислене и творчески подход към проблематиката, включена в предмета на изследване.

По тези съображения давам своята **положителна оценка** и предлагам на членовете на научното жури да гласуват положително, за да придобие дисертантът **Димитър Михайлов Иванов** – докторант към катедра „Гражданскоправни науки“ на ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“ образователната и научна степен **“ДОКТОР“** по професионално направление **3.6. Право (Гражданско и семейно право)**.

гр. София, 05.09.2016 г.

Член на научното жури :

доц. д-р Таня Градинарова